

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน
เรียนรู้ที่ส่งเสริมการสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist)
The Development of Learning Activities in Social Studies, Religion and Tradition
Substance for Prathomsuksa II Students by cooperative Learning Which
Supports the Learning Construction of Constructivist

มันชยา ศรีจินดา (Manutchaya Seejinda)*
ลัดดา ศิลาน้อย (Ladda Silanoi)**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist) 2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist) 3) ศึกษาทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนที่ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist) กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist) จำนวน 12 แผน แบบบันทึกประจำวันของครู แบบสัมภาษณ์นักเรียน แบบบันทึกการเขียนนิพากษ์วิจารณ์จากนักเรียน แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู แบบทดสอบย่อย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการกลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ร้อยละ

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist) ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist) เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนเข้าใจเรื่องที่เรียนด้วยตนเองด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย สร้างความสนใจให้แก่เด็กนักเรียนด้วยสื่อต่างๆ เช่น การใช้แผนผังมโนทัศน์ในการนำเสนอผลงานของกลุ่ม ฝึกการวิเคราะห์ วิจารณ์ จากประเด็นคำถามหรือสถานการณ์ปัญหา ด้วยการทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่มนักเรียนได้แก้ปัญหาพร้อมกัน แต่แต่ละคนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน การจัดสิ่งแวดล้อม และบรรยากาศที่จูงใจจะส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีขั้นตอนการสร้างความรู้ประกอบด้วย 1) แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย 2) กำหนดกรอบหรือหัวข้อที่เป็นสถานการณ์ปัญหา 3) กระบวนการสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ 4) ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ 5) รวบรวมข้อมูลจากการดำเนินการตามแผนของกลุ่ม 6) นำเสนอผลงานตามหัวเรื่องที่ศึกษา

คำสำคัญ: การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม, การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist)

Keywords: The Development of Learning Activities in Social Studies, Religion and Tradition, Cooperative Learning which Supports the Learning Construction of Constructivist

* นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** รองศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

2. ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist) พบว่า นักเรียนจำนวนร้อยละ 85 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 73.68 ของคะแนนเต็ม ซึ่งผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70/70 ขึ้นไป เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ผลการวัดทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนที่ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ หลังจากที่ได้ทำกิจกรรมครบทั้ง 3 วงจรแล้ว พบว่า นักเรียนร้อยละ 80 ของนักเรียนทั้งหมด มีทักษะกระบวนการกลุ่ม ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 เป็นไปตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้

Abstract

The aims of this research were 1) to develop the cooperative learning activity according to the constructivist theory 2) to study the result of the learners through the cooperative learning activity according to the constructivist theory and 3) to study students' learning process skill used the cooperative learning activity according to the constructivist theory. The target group were 40 primary 2 students of the 1st semester of the 2009 academic year, Khon Kaen Demonstration School. The research tools were 12 lesson plans on the cooperative learning activity according to the constructivist theory, daily memo of the teacher, questionnaires for students, evaluation forms from the students, behavior observation form of the researcher, small quizzes and the test for the result of the study. Data analyzed using average score.

From the research, it can be concluded that

1. According to the cooperative learning activity, it was found out through the research that the cooperative learning using the constructivist theory in order to focus on getting the students to understand the things they are learning on their own through a varieties of planned activities, generate students interest through the use of tools; such as mind-mapping the group presentation, practice analyzing and critiquing from the questions or the situation of the problems. Through working as a big group, students can address the problem together, interact with one another, manage the environment and the atmosphere that will contribute to the learning which concerned knowledge building as 1) dividing students into small group 2) requiring situational framework 3) building knowledge along with the constructivist theory 4) learning process 5) collecting groups data, and 6) presenting the study. The constructivist theory focuses

2. The study of the result, of the students who had been through the participatory activities supported the creating of the knowledge through the constructivist theory shows that 85% of the whole students have the learning achievement in the average score of 73.68% of the full marks which exceeds the 70/70 as determined.

3. The skills assessment of the group process of the students that had passed the collaboration learning activities that supports the creation of knowledge through the constructivist theory shows that after 3 circuits of activities, 80% had passed the standard which exceeds the goal of 70% according to the goals that the researcher.

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาตินั้น เป็นการยกระดับคุณภาพของประชากรของประเทศให้สูงขึ้น เพื่อให้ประเทศไทยของเราสามารถพัฒนาเท่าเทียมประเทศอื่นๆ ในสังคมโลกได้ เป้าหมายของการจัดการศึกษาต้องมุ่งสร้างสรรค์สังคมให้เอื้อต่อการพัฒนาประเทศโดยรวมและมุ่งสร้าง “คน” หรือ “ผู้เรียน” ซึ่งเป็นผลผลิตโดยตรง ให้มีคุณลักษณะ ที่จะพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่ความสำเร็จได้ ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาคนตามศักยภาพให้มีความสามารถระบวงการในการจัดการเรียนการสอนจะต้องส่งเสริมให้นักเรียนนำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2), 2542) ครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องร่วมมือร่วมใจกันปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 เน้นให้ครูทำการสอนและมีการจัดกลุ่มให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นักเรียนรู้จักบทบาทหน้าที่ของตน และนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติต่อไป (แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 8), 2544) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยกระบวนการแก้ปัญหาชีวิตและสังคม จะช่วยให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคล และการอยู่ร่วมกันในสังคม มีคุณธรรม เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) จากสภาพการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ระดับประถม พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมใน ปีการศึกษา 2550 เมื่อนักเรียนเรียนในระดับที่สูงขึ้นจะมีแนวโน้มระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำลง (ประกันคุณภาพ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550) ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์และสอบถาม ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาจำนวน 10 คน และนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 40 คน พบว่า จากวิสัยทัศน์ของโรงเรียนที่มุ่งเน้นเป็นผู้นำด้านการจัดการศึกษาพัฒนาโรงเรียนให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ทันกับ

วิทยาการ พัฒนาผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษาให้เป็นคนดี อารมณ์ดี ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามดังนั้นการจัดการศึกษาในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ระดับประถมจึงได้กำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ในระดับประถมศึกษาตอนต้นที่เน้นให้นักเรียนได้เรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยจึงมีผลต่อเนื้อหาและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะกลุ่มสาระการเรียนรู้นี้มีเนื้อหาสาระค่อนข้างมากและในด้านพฤติกรรมนักเรียนของนักเรียนจะทำงานได้ดีเมื่อเป็นงานเดี่ยวที่ทำคนเดียว แต่กิจกรรมกลุ่มที่มีการแบ่งงานกันทำ นักเรียนไม่ให้ความสนใจ ซึ่งในวิชาสังคมศึกษานั้นกิจกรรมส่วนใหญ่เน้นกิจกรรมทำงานเป็นกลุ่ม ในชั้นเรียนจะมีนักเรียนที่เรียนเก่ง ปานกลางอ่อน และการทำงานจะตกกับเด็กเก่งเพราะต้องการให้ผลงานนั้นออกมาดี ในส่วนของนักเรียนกลุ่มอ่อนจึงทำให้เป็นบุคคลว่างงาน ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัญหาในระบบการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน การสอนตามรูปแบบ การสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ เป็นวิธีที่ช่วยให้นักเรียนได้ใช้ความสามารถเฉพาะตัวและศักยภาพในตนเองร่วมมือกันแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จได้ นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ทำให้นักเรียนได้รู้สึกถึงคุณค่าของตนเองเพราะแต่ละคนจะมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของกลุ่มครูจะเป็นผู้สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้กับนักเรียน เพื่อจะให้นักเรียนได้รู้ว่าจะสามารถค้นหาความรู้ได้จากการร่วมมือกันเรียนรู้ (Slavin, 1990 อ้างถึงในสุลัดดา ลอยฟ้า, 2538) สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิ่งฟ้า สินธุวงษ์ (2545) และ สุภัทรา ตันติเสรี (2545) ได้ทำการวิจัยเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ พบว่าเมื่อนำรูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้วิธี แล้วนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและนักเรียนมีทักษะในการทำงานกลุ่มมากขึ้น ยังถือได้ว่าเป็นการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอีกประเภทหนึ่งตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 2) 2545 และการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเองตั้งอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theory) โดยมีรากฐานความเชื่อว่าความรู้เกิดจากประสบการณ์ กระบวนการในการสร้างความรู้เกิดจากการลงมือกระทำ โดยที่นักเรียนสร้างเสริมความรู้ผ่านกระบวนการทาง

จิตวิทยาด้วยตนเอง ครูไม่สามารถปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญาของนักเรียนได้ แต่สามารถช่วยให้นักเรียนปรับขยายโครงสร้างทางปัญญาขึ้น บทบาทของครูและนักการศึกษาจึงเปลี่ยนจากผู้สอนหรือถ่ายทอดความรู้มาเป็นผู้ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ (Learning Environments) ที่ทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้เร็วและสร้างความรู้ได้เอง (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2546) สอดคล้องกับงานวิจัยของพรหม ผูกดวง (2542), ปิยนุช รัตนวรรณ (2544) และชนิษฐา นันทนะนา (2547) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการจัดรูปแบบการสอนตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ที่เน้นให้นักเรียนได้เผชิญกับปัญหาได้ลงมือปฏิบัติได้รับประสบการณ์ตรงได้อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ทำให้นักเรียนมีความสุข สนุกสนานกับการเรียน ทั้งยังได้รับความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ สามารถช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำรูปแบบการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมที่แบ่งนักเรียนตามความสามารถและขั้นตอนการสอนด้วยการสร้างความรู้ด้วยตนเองตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ มาใช้ในการวิจัย เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียน การสอน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนมีบทบาท และมีส่วนร่วมในการเรียน อันสอดคล้องกับเป้าหมายหลักของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับที่ 2) 2545

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist)
2. ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ผ่านกิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist)
3. ศึกษาทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนที่ผ่านกิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ หมายถึง การสอนที่คำนึงถึงหลักการ 3 ประการ คือ รางวัลหรือ

เป้าหมายกลุ่ม ความหมายของบุคคลในกลุ่ม และโอกาสในการช่วยให้กลุ่มประสบกับผลสำเร็จได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ประกอบด้วยอัตราส่วนนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในระดับ เก่ง : ปานกลาง : อ่อน เท่ากับ 2 : 2 : 1

2. การสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ คือ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสร้างความรู้ใหม่ขึ้นมาได้ด้วยตนเอง มีหลักการที่สำคัญในการออกแบบดังนี้ 1) การเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem Based Learning) 2) แหล่งเรียนรู้เพื่อช่วยเหลือนักเรียนซึ่งผู้วิจัยจัดเตรียมไว้ในรูปแบบของวีดิทัศน์ ชุดการสร้างความรู้ ใ้บความรู้ (Scaffolding) 3) แหล่งเรียนรู้ที่มีข้อมูลให้เกิดความกระจ่างชัดในปัญหา (Data Bank) 4) การร่วมมือกันแก้ปัญหา (Collaborative Learning) 5) การแนะนำ (Coaching)

3. การจัดกิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist) หมายถึง การเรียนรู้ในลักษณะของการทำงานกลุ่ม ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ซึ่งแต่ละกลุ่มย่อยนั้นจะประกอบไปด้วยอัตราส่วนของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในระดับ เก่ง ปานกลาง อ่อน เท่ากับ 2 : 2 : 1

ขั้นที่ 2 กำหนดกรอบหรือหัวข้อที่เป็นสถานการณ์ปัญหา เป็นสถานการณ์ปัญหา หรือหัวข้อเพื่อให้นักเรียนเกิดความขัดแย้งทางความรู้สึกและความต้องการในการแก้ปัญหา จากนั้นแต่ละกลุ่มวางแผนร่วมกัน และเขียนรายงานการวางแผนดำเนินงานส่งให้ครูพิจารณา

ขั้นที่ 3 กระบวนการสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ 1) การเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem Based Learning) ปัญหาที่ได้จะสามารถหาวิธีการแก้ได้หลากหลาย นักเรียนจะใช้แนวคิดในการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่กำหนดในขั้นที่ 1 2) แหล่งเรียนรู้ที่ผู้วิจัยจัดเตรียมไว้ในรูปแบบของ วีดิทัศน์ ชุดการสร้างความรู้ ใ้บความรู้ (Scaffolding) 3) แหล่งเรียนรู้ที่มีข้อมูลให้เกิดความกระจ่างชัดในปัญหา (Data Bank) คือ ข้อมูลที่เหมาะสมต่อการช่วยเหลือแก่นักเรียนในการแก้ปัญหา 4) วิธีการร่วมมือกันแก้ปัญหา (Collaborative

Learning) นักเรียนทำงานด้วยกันในกลุ่ม การสนทนาระหว่างนักเรียนทำให้เกิดการขยายความคิดขึ้น

5) การแนะนำ (Coaching) ครูมีหน้าที่ให้คำแนะนำ

ขั้นที่ 4 ดำเนินงาน แต่ละกลุ่มดำเนินงานตามแผนการที่วางไว้ โดยศึกษาจากแหล่งข้อมูลทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ครูกำกับดูแล ให้คำปรึกษาดิตตามความก้าวหน้าในการทำงานของนักเรียนแต่ละกลุ่ม และช่วยเหลือเมื่อนักเรียนแต่ละกลุ่มต้องการ

ขั้นที่ 5 รวบรวมข้อมูลจากการดำเนินตามแผนของกลุ่ม แต่ละกลุ่มรวบรวมข้อมูลจากการดำเนินงานร่วมกันวิเคราะห์และประเมินข้อมูล สรุปเป็นประเด็นสำคัญของงาน วางแผนการนำเสนอผลงานต่อชั้นให้ น่าสนใจ พร้อมทั้งแบ่งหน้าที่ให้สมาชิกทุกคน มีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงานกลุ่ม

ขั้นที่ 6 นำเสนอผลงานตามหัวเรื่องที่ศึกษา แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานตามหัวเรื่องที่ศึกษาที่ละกลุ่ม กลุ่มอื่นๆ เป็นผู้ฟัง เพื่อขยายแนวความคิดของตนเองให้กว้างไกล ครูทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานในระหว่างการนำเสนอ และเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนร่วมประเมินผลงานทุกชิ้น

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนจากการใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในรูปแบบปรนัย 3 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

5. ทักษะกระบวนการกลุ่ม หมายถึง พฤติกรรมการทำงานตามบทบาทและหน้าที่ที่สมาชิกแต่ละคนได้รับมอบหมายจากกลุ่มในการเรียนครั้งนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการกลุ่มที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งจะวัดทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนในด้าน ความรับผิดชอบ การมีระเบียบวินัยในตนเอง การเสียสละช่วยเหลือเพื่อนและการมุ่งมั่นพัฒนา

6. เกณฑ์การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการกลุ่ม หมายถึง คะแนนจากการใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์และแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการกลุ่ม ที่กำหนดร้อยละ 70/70 หมายถึง นักเรียนร้อยละ 70 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการกลุ่มร้อยละ 70 ขึ้นไป

7. นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ระดับประถม จำนวน 40 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย การวิจัยในครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย ชั้นวางแผน ชั้นปฏิบัติการ ชั้นสังเกต และชั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ

2. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ระดับประถม จำนวน 40 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำแนกตามลักษณะของการใช้ ดังนี้ 1) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองปฏิบัติ คือ แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist) จำนวน 12 แผน แบ่งเป็น 3 วงจร 2) เครื่องมือที่ใช้สะท้อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ แบบทดสอบย่อยในแต่ละวงจร แบบบันทึกประจำวันของครู แบบสัมภาษณ์นักเรียน แบบการเขียนวิพากษ์วิจารณ์ของนักเรียน แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู 3) เครื่องมือที่ใช้ประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการกลุ่ม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ปฐมนิเทศผู้ช่วยวิจัย และนักเรียน 2) ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยทดลองในเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม ของภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 12 แผน 3) การสะท้อนผลการสอน หลังจากสิ้นสุดการสอนในแต่ละชั่วโมง จะมีการประเมินพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน พฤติกรรมการสอนของครู และเมื่อสิ้นสุดแต่ละวงจรจะทดสอบย่อยท้ายวงจร เพื่อให้ได้ข้อมูลมาสะท้อนผลการปฏิบัติและปรับปรุงการสอนในวงจรต่อไป 4) ประเมินผลการเรียน เมื่อผู้วิจัยสอนครบทั้ง 12 แผน แล้วให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการกลุ่ม จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ สรุป และแปลผลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูล มาวิเคราะห์ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้ 1) ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย (X) ค่าส่วนแบบทดสอบย่อยท้ายวงจร แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการกลุ่ม

2) ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกประจำวันของครู แบบสัมภาษณ์นักเรียน แบบบันทึกการเขียนนิพากษ์วิจารณ์จากผู้เรียน แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ ตีความและสรุปเพื่อเป็นแนวทางการพิจารณาหาทางแก้ไข ปรับปรุงและพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist) ที่มีขั้นตอนการสร้างความรู้ประกอบด้วย 1) แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย 2) กำหนดกรอบหรือหัวข้อที่เป็นสถานการณ์ปัญหา 3) กระบวนการสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ 4) ดำเนินการ 5) รวบรวมข้อมูลจากการดำเนินการตามแผนของกลุ่ม 6) นำเสนอผลงานตามหัวเรื่องที่ศึกษาพบว่า เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ที่เน้นให้นักเรียนเข้าใจเรื่องที่เรียนด้วยตนเอง ด้วยกิจกรรมที่หลากหลายสร้างความสนใจแก่นักเรียนด้วยสื่อต่าง ๆ ฝึกการวิเคราะห์ วิจารณ์ จากประเด็นคำถามหรือสถานการณ์ปัญหา ด้วยการทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม และการจัดสิ่งแวดล้อม และบรรยากาศที่จูงใจจะส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้

2. ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist) พบว่า นักเรียนจำนวนร้อยละ 85 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 73.68 ของคะแนนเต็ม ซึ่งผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70/70 ขึ้นไป เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ผลการวัดทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนที่ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ หลังจากที่ได้ทำกิจกรรมครบทั้ง 3 วงจรแล้ว พบว่า นักเรียนร้อยละ 80 ของนักเรียนทั้งหมด มีทักษะกระบวนการกลุ่ม ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 เป็นไปตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้

จากการพัฒนา กิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง

ครอบครัวสุขสันต์ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist) ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีทักษะกระบวนการกลุ่มสูงกว่าเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดแสดงให้เห็นว่าการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist) ที่นำมาใช้ ทำให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองจากการร่วมมือร่วมใจกันของสมาชิกในกลุ่มในการปฏิบัติกิจกรรมที่ผู้วิจัยได้จัดเตรียมไว้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ นักเรียนมีการพัฒนาด้านทักษะการคิดเชิงเหตุผล ความเข้าใจในมิติ โดยผ่านการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรหม ผูกดวง (2542), ปิยบุษ รัตนวรรณ (2544) และ ชนิษฐา นันทะนา (2547) ที่ได้ใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ซึ่มาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ นักเรียนแล้วนักเรียนมีทักษะกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ มีความคงทนในการเรียนรู้และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ ในด้านทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนหลังจากที่ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist) แล้ว นักเรียนร้อยละ 80 ทำคะแนนได้สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ในวัตถุประสงค์ของการวิจัย แสดงให้เห็นว่า การจัดกลุ่มนักเรียน โดยคล้อยตามความรู้ ความสามารถ ไม่แยกเพศ เป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แนะนำซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภัทรา ตันติเสรี (2545) และ วุฒิชัย สุขวิริยานนท์ (2549) ที่นำทักษะกระบวนการกลุ่มมาจัดกิจกรรมให้แก่ นักเรียนแล้ว นักเรียนร่วมกันทำงานเพื่อให้ตนเองและสมาชิกในกลุ่มได้เรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของกิจกรรม นักเรียนรับรู้ว่าคุณสมบัติจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อสมาชิกทุกคนในกลุ่มช่วยเหลือกัน ให้ความร่วมมือกัน ยอมรับฟังความคิดเห็น มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลของการวิจัยไปใช้ คือ การใช้กิจกรรมกลุ่มในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรคำนึงถึงระยะเวลาในการทำงาน ความเหมาะสมของภาระงาน กรอบเนื้อหาในการจัดกิจกรรมให้เกิดความสัมพันธ์กัน ควรยืดหยุ่นทั้งเวลาและความคิด ในการทำกิจกรรมบทบาทของหัวหน้ากลุ่มจะประสบ

ปัญหา มาก เช่น การขาดความมั่นใจ ขาดการกระตุ้น
สมาชิก ส่วนเลขานุการกลุ่ม ไม่สามารถสรุปและบันทึก
ผลการอภิปราย ของกลุ่มได้ครอบคลุม การทำงานของ
กลุ่มยังล่าช้าการชมเชยนักเรียนที่มีการทำงานกลุ่มที่ดีและ
ชี้ให้เห็นถึงความสามารถของทุกคน เป็นการกระตุ้น

ให้นักเรียนปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับดีขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัย คือ ควรสร้างเป็น
รูปแบบชุดการสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้บทเรียน
คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (E-Learning) ในการสืบค้นข้อมูล
เพื่อเป็นการสร้างความรู้ด้วยตนเอง

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **เอกสารประกอบการจัดทำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กิ่งฟ้า สินธุวงษ์. (2545) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. ใน กิ่งฟ้า สินธุวงษ์
และคณะ. (บรรณาธิการ). **ปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางหลักการสู่การปฏิบัติ**.
(หน้า 28-41). ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.
- ชนิษฐา นันทะนา. (2547). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ
วัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคอนสตรัคติวิซิม**.
การศึกษานิพนธ์ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปิยนุช รัตนวรรณ. (2544). **การประเมินการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
ที่สอน โดยใช้รูปแบบการสอนตามทฤษฎีสร้างสรรค์ความรู้นิยม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พรหม ผูกดวง. (2542). **ผลการสอนตามแนวคอนสตรัคติวิซิม ที่มีผลต่อการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์**.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ระดับประถม. (2550). **ประกันคุณภาพ**.
ขอนแก่น: แอนนาออฟเซ็ท.
- วุฒิชัย สุวิริยานนท์. (2549). **การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน รูปแบบ STAD**. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ
พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สุภัทรา ตันติเสรี. (2545). **การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ ในกลุ่มวิชาสร้างเสริม
ประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) หน่วยที่ 5 การทำมาหากิน เรื่อง การประกอบอาชีพของคนไทย
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Slavin, Robert E. (1990). **Cooperative Learning Theory**. Research and Practice. USA: Allyn and Bacon.